

בסיעתא דשמיא

פשוטים

סיפורים פשוטים
על רגעים פשוטים
בחיי יהודים פשוטים

ברוך לב

הסיפורים:

15	פשוטים
26	בצרכניה של שייקה
34	לאט נגיע מהר
44	סוד עם קרובו
49	"בְּנִיךְ"
58	לילות כסא ומעיל לדורות
66	לא לגמרי לבד
81	"תוֹדֶךָ"
92	קצין, סוציאלית, ונסיונות
102	"מעשה אין סוף"
111	וינגן אהרן אל השם
137	רובקה אומר מלכויות
147	ילדי
152	מעשה בסעליש
162	סדר אושפיזין דשמוליק
169	הסוד שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בַּמִּתְכּוֹן
171	סיפור - והמבין יבין
189	שִׁיר תּוֹדָה

על מפתן היכל פשוט

סיפורים פשוטים, על רגעים פשוטים, בחיי יהודים פשוטים.

בינינו ובתוכנו – דיקרים הללו – ולפעמים הם אנחנו.

הם קיימים, הסיפורים והרגעים, בכל צעד ושעל שלנו, פשוטי וכשרי ישראל.

...

סיפורי אמת אלה, נגעו עד נקודה פנימית פשוטה בעומק לבם של רבים, וכעדותם – עוררו בדם ערגה, תקווה ושמחה, עידוד וכח.

באמת אמרו: מה עוד נחוץ לרגע פשוט, ואפילו מהולה בו גם עליבות, כמו לדוממו ולהזכירו את יופי ערכו – כי אינו פשוט כלל ועיקר, בדיותו כה יקר בעיני ה'.

זה סיפורו המופלא של רגע יהודי.

...

בפשטות שבינינו לקוננו – נשמת החיים.

שם מתרחשים הסיפורים היפים והגדולים של החיים.

"אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךְ עִם נוֹשֵׁעַ בָּה"

בשבח ובהודיה להשי"ת, שלדי תשפ"ה

ברוך לב

עוֹרִי, עוֹרִי
גְּדִלוֹת שְׁבַפְּשֻׁטוֹת
הַתְּעוֹרָרִי, עוֹרָרִי

סִפְרוֹ סִיפּוֹרָכֶם
פְּשׁוּטֵי עַמִּי,
כְּשָׁרִים
מִן הַמִּישׁוּרִים
מִן הַמּוֹרְדוֹת, מִן הַשְׁוֹקִים

הָאִירוֹ אֲוָרְכֶם
הַעֲמָמִי, הַיּוֹמִיּוֹמִי
יְקִירֵי-חַיִּים
מַצִּיתֵי נְרוֹת קֹטְנִים
בְּקִשְׁיִים,
בְּמַעֲמָקִים

הֵן בָּכֶם
יִתְפָּאֵר אֵל בְּעֵלְיוֹנִים,
עֲלֵיכֶם
גִּאֲוָתוֹ שְׁחָקִים

פשוטים

כנראה שלא הייתי מה'פצצות' של הסמינר, למרות שהצטיינתי למדי. זו היתה האמירה שצצה ועלתה בתוכה ברגע הראשון שהבינה לנכון כי נחום בעלה הוא אדם מאד פשוט.

זה היה כבר שבועות אחדים לאחר ה'שבע ברכות'. בית הוריה, מבורך בכשרונות - וטרם הזדמן לה להכיר אנשים ברמת פשטות כזאת. היתה מתנחמת ואומרת: לכל פשוטה נתן ה' את הפשוט שלה.

לימים באו גם מחשבות אחרות: אבל איך קורה כדבר הזה? וכי אבא לא בירר? איך לא הבחין?

השידוך שלה נעשה אכן 'בין הכסאות', בין אח לאח, בזמנים קצת טרופים ודי במהירות. התרגשותה בימי הבראשית היתה גדולה ומעורפלת, לא הרבתה להעמיק. בכל זאת, ברור לה שהוריה לא היו מכריעים עבורה את מה שאינו הכי טוב למענה. כנראה שסבורים עליה שהיא פשוטה - יותר מכפי שידעה על עצמה. כיון שכך, הסכימה עמם. הם מבינים טוב יותר.

אבל ניחנת בכשרונות בהחלט מיוחדים? בזכותם היית יכולה אולי לקבל משהו שהוא קצת יותר. כלום חסר בך דבר מה, שעלייך להתפשר?! לוותר על 'בית של תורה' שחלמת עליו מעודך?!

אלא שלמדה להשקיט מחשבות: כנראה כל פשוטה סבורה על עצמה שמגיע לה יותר. על האדם להכיר את עצמו ולהשלים.

והיו גם רגעים צובטי לב. כמו למשל בסעודת שבת בביתם הקטן, כשנחום התאמץ לכבד את השולחן בהקראה קצרה מתוך 'מעיינה של תורה'. קשה היה שלא להיזכר בדברי הגות נוגעים ללב שאבא מרתק בהם תמיד את כולם. זוכרת היטב וגם יכולה לחזור על חלק מהם. אבל נחום כלל אינו בכיוון. אינו טיפוס שמביע את פנימיותו. וודאי לא בפני אחרים.

בהיותה כלה, כאשר סיימה שנות לימודים והתמקצעות בתחום הספרות וההבעה - ראתה בעיני רוחה את הערכתו העתידית לכשרונותיה, את התפעלותו מכתיבתה היוצרת שהכל היללוה. כיום כבר יודעת שלא זה האדם. הבעה, כתיבה, קריאה, אלה לא התחומים שלו.

כשידבר על סוג דבק חדש, המחבר ברז לשיש בלי להותיר סימנים של סיליקון - אזי יעלה בעיניו אור של שמחה מתוכו. כמוהו לא ראתה בדיבוריו האחרים. הוא אוהב באמת לבצע תיקונים מושלמים, דייקניים, מכל הלב. כאלה העומדים לאורך ימים ומותירים שביעות רצון בלב בעלי הבית.

פעם חזר מאיזו רשת חנויות גדולה מחוץ לעיר, ובידו גלון של צבע טיטניום שקוף המתאים לסוגי הקרמיקות החדשות. "אין כזה בעיר", הסביר, "ואני מחפש אחריו הרבה זמן. בעלי מטבחים יפים, מתאכזבים לגלות שתיקוני צבע הרסו להם את ההתאמה שהיתה לפני כן בין הקרמיקה לצבע הקיר. הגלון הזה ישמח אותם".

והיא שמחה איתו, למרות שלא הבינה למה היה חשוב לבצע במיוחד עבור כך נסיעה מחוץ לעיר, ועוד להוציא מאות שקלים מהמשכורת הדחוקה.

מתי נזכרה בזה? כשקראה על אברך צעיר שלא יכול היה לעמוד בפיתוי, למרות הלחץ הכלכלי, וכשראה איזה פירוש חדש על ה'שב שמעתתא' מיהר לרכשו למרות מחירו הגבוה. היה זה בערב פסח והוא בישר לצדקניו בטלפון על הקניה העצומה שקנה להם לכבוד החג. שהתה אז בבית הוריה ושאלה אותם בתמימות מה זה בדיוק 'שב שמעתתא', מה תכשיט או תכשיר רכש למענה, לשמח את לבה לכבוד יו"ט, עד כי כה התרונן לבו.

טוב, אז גם לנחום יש רכישות, בתחומים שלו, המשמחים אותו מאד - והיא משתדלת לשמוח איתו.

ברגעים חרישיים, כשעוד עשתה את דרכה לסמינר להשלמות לימודים, והוא ביצע תיקונים ועבודות תחזוקה באחת הישיבות - אפילו שלא מקובל שזה מתרחש בשנה הראשונה - היתה שבה ומתלבטת אם חייה הם טעות שיצאה אל הפועל, ברצון ההשגחה העליונה, או שהם עניין שנבחר מלכתחילה גם בידי אדם. במלים אחרות: האם אני באמת כה פשוטה, או שהנני מוצלחת ש'נפלה בפח'.

ואולי משהו באמצע, או אחר לגמרי? לאלוקים פתרונים, לעולם לא תדע, עד סוף ימיה.

לא עלה על דעתה לשתף את הוריה בספקות הללו, כדי שלא להביך את עצמה או אותם. הם אכן שמחו תמיד שמאושרת וטוב לה. לא רצתה שיעלו על דעתם שהינה מאוכזבת. כי היא לא. יש בו משהו שובה לב, חן שאיש מלבדה אינו יודע להבחין בו.

השנים עשו את שלהן והמחשבות שככו. למדה לחיות איתו ולהבין שנחום הוא הטוב ביותר הקיים עלי אדמות. עבודה.

ראתה בו רק את הטוב והיפה, והיה הרבה.

בעצם לא היה בו משהו שאינו טוב או יפה. כולו תמימות, עדינות, יושר, שמחת חיים - וכמה יקרים הנכסים הללו.

מעולם לא התביישה בו. גם בסעודות שבת שבהן דיבר אבא בדברי תורה והפנה עיניו רק לעבר אחיה וגיסיה, כשנחום שותק בנימוס וממתין בסבלנות לשוב כבר אל ביתם הנעים. ידעה על אודותיו את מה שלא כולם ידעו - והוא היה משוש לבה.

נחום הכיר את עצמו היטב ולא הרהיב ללכת בגדולות. שח לה פעם בגילוי לב: "יש מקומות חשובים, לומדים שם עמוק והרבה, ולי יש את התורה שאני לומד ואוהב, עוד מהשיבה: 'משניות קהתי', קצת מתוך 'חק לישראל', וגמרא עם שוטנשטיין.

את זה עשה אכן בעקביות ובשמחה מידי ערב בבית הכנסת של הישישים, דרי בית האבות, בקומת הקרקע של בנין ה'מושב זקנים' הסמוך לביתם. שם איוה למושב לו. זה היה מקום התפילה שלו מידי בוקר וערב, חול ושבט וחג.

לאחר תפילת ערבית, סמוך לשקיעה, נשאר היה לבדו בביהכנ"ס הריק - והוגה שם בלימודיו. בשעה זו היה הפלאפון כבוי, למרות שהיה בכך סיכון להפסיד הזמנות-עבודה לתיקונים שיש בהם הכנסה. "זה הגן עדן שלי. בכל יום ה' נותן לי רשות להיות בו. איני רוצה לצאת ממנו לפני שנגמר".

ומתי תדע שנגמר?

"כשאני מרגיש שכבר איני יכול להתרכז יותר".

בשעות ריקות, היה יושב בבית וקורא מן התהילים והחומש. ביום שסיים מסכת במשניות, בקביעות של משנה או שתיים ליום, היתה עורכת עבורו ארוחה חגיגית מן הרגיל - והם היו מאושרים. לא היה לה עונג גדול יותר מלשמוע אותו מבקש ב'יהי רצון' שאומרים בשעת הסיום - שיזכה לסיים עוד מסכתות ושיזכו לבנים תלמידי חכמים.

פעם חזר מאוחר מהרגיל, גיל ונועם שפוכים על פניו - והיא כה העריכה. זה לא 'שב שמעתתא' אבל זה נחום בעלה. "התרכזת היום ארוך יותר", החמיאה. "דווקא הערב לא הצלחתי ללמוד הרבה, אז תפרתי שם כמה גמרות שכריכתן היו קרועות".

כזה הוא, איש של עשיה.

בשעות ארוכות של שבתות הקיץ, כאשר פגה סבלנותו מלהתרכז עוד בקריאת הפרשה או התהילים, יורד אל הישישים ועושה עמם מעט. קצת פרקי אבות, קצת אבטיח, לפעמים מוציא מישוהו עם כסא-גלגלים אל האויר. ככה עד הבדלה. כי מאז ואילך כבר עסוק מיד בכל מיני.

...

במשך השבוע היתה אף היא עסוקה. עזר כנגדו. העבירה קורסים שונים בכתביה יוצרת - וזה היה המקום שבו הביעה את כשרונותיה המיוחדים במינם.

ההכנסות מהקורסים לא היו גדולות, אולם מעט זה גם טוב. הפרנסה מן התיקונים, אינה באה ברווח. עובד קשה נחום, עמל מבוקר עד ליל, מצרף פרוטה לפרוטה. אוהב את עבודתו, נהנה מיגיע כפיו, אך לא הגיע מכך לכדי הרחבה יתירה. התרגלה אפוא להסתפק במועט. חיה בהנאה את מה שיש, שמחה בחלקה.

כסף זה לא הכל. במהלך הלמידה נטווה קשר יחודי בינה לתלמידות

הקורס. כתיבה יוצרת היא רגש ולב - והנפשות נפתחות.

משחישבה את רווחי הקורס, מנתה גם רגעים יפים של קורת רוח.

כשאחת המסיימות נפרדה ממנה לקראת נישואיה, איחלה לה מתוכה: "שתזכי להקים בית טוב". הכלה שכבר למדה להעריך מלים היוצאות מהלב, ביקשה להתעניין: "מה זה 'בית טוב'?"

"בית של תורה", ענתה בפשטות - אולם הכלה התעקשה: "מה זה בית של תורה?"

"בית פשוט. שאוהבים בו תורה. אוהבים לקיים מה שכתוב בתורה. אוהבים לימוד תורה. בית שמתנהל על פי התורה ויש בו השראת השכינה".

"אולם איך זוכים לזה? איך מגיעים להשראת השכינה?"

באמת לא הבינה מה כ"כ עמוק בדבריה:

"זה מאד פשוט. בית יהודי רגיל הוא מקום של שלווה. הערכה, תקווה, רצון בהצלחתו של כל אחד כפי איך שהוא. אני חושבת שאלו הם סממנים של תורה והשראת השכינה, לא כך?"

השתתקה ואחר אמרה: "איני יודעת, אולי אני מדברת הרבה מדאי. הרי זה לא התחום שלי. שאלו את פי המבינות יותר".

לימים אמרה לה כלה זו: "המלים ששמעתי ממך לפני החתונה, מלוות אותי הרבה. זה היה קצר ולענין, אמיתי ויעיל. היה איזה כח מיוחד במלים הללו".

שמחה שהועילה, אף כי לא זכרה מה אמרה בדיוק. שוב הודתה לה' על הקורס הרווחי הזה, ועל ביתה שאכן מעון לתורה ולהשראת השכינה.

טוב שם - לו ולה ולכולם.

...

נחום אהב את הבית - ומיעט להתארח אצל ההורים. נקשר אל סביבת הזקנים ומיעט לחסר. אפילו את השמחות - ה'שלוש זכור' וה'ברית' ליענקי בכורם, ה'קידושא רבה' בהולדת הבנות - ערך בקרב חברי 'הקהילה' שלו, כלומר בביהכ"ס של בית האבות.

המעמדים היו אכן קצרים מן הרגיל, והתקרובת היתה ביתית. קמח מלא וכמעט ללא סוכר. הישישים כה שמחו במעמדים אלה, שאינם מצויים דרך כלל במושבי הזקנים.

הבנות נולדו בזו אחר זו, ובסתר לבה הודתה על כך לה'. חששה קצת איך יוכל נחום להיות אבא של בנים, אם לא ידע לעקוב כראוי אחר לימודיהם. חקוק היה במוחה ציור של בנים הרואים דוגמה מוחשית של התמדה לנגד עיניהם, הבנה ועמקות, כמו שראו אחיה אצל אביה. קשה היה לה לדמיין איך זה יראה אצל בניה. קידמה אפוא בברכה כל בת עם בואה לעולם - למרות ידיעתה כי חתניה לא יראו דמות של חותן, כפי שרואים חתני אביה.

יענקי ניכר מיד כילד חמד. צמא דעת ובעל כשרון. את החומש, ולימים את המשנה והגמרא, מספר היה לכולם - לאמא, לאחיותיו, לא רק לאבא. חי את הענינים וביקש לדעת עוד ועוד. לא אהב להיות בן יחיד גם בבית הכנסת - בסביבת ישישים הריקה מילדים. הירבה להתפלל עם סבא ונתחבב עליו מאד. "הוא ילד מופלא", היה אביה אומר לה, "עדיו לגדולות. גם מידותיו והליכותיו מלאים חן, פשטות וענוה". לבה נמלא נחת יהודית.

נתקבלו תפילותיו של נחום בשעת הסיומים.

"אני מרבה ללמוד איתו", הוסיף אביה לא אחת, "ומגלה בו כשרונות מזהירים. נדירים. הבנה בהירה, זכירה מצוינת, מחשבה מעמיקה

ומהירה. הוא זקוק בדחיפות לאברך שילווה אותו מן הצד ויעשיר אותו מעבר לנלמד בת"ת.

הסכימה והסכים גם נחום. ידע כי כישוריו של הילד עולים על שלו. בהגיע יענקי אל לימודי הגמרא והתוספות - לא תמיד הבין נחום את הדברים לעומקם. שמחו להפריש תשלום חודשי נכבד לאברך מתאים שמילא את אסמי רוחו הצעירה של יענקי.

מטבעו נמשך הילד מאד אחר לימוד התורה - וקול לימודו מילא את הבית. "מתנה משמים", היה נחום מודה באושר לה' הטוב. רואה בבנו יחידו את כל התום והטהור, ואינו יודע כי מדמותו שלו זכה הילד מוֹרְשָׁה בכל אלה. יָחַס הכל לחותנו, המרבה לשהות עם הילד מידי שבת בשבתו.

...

נתמשכו שנות הנחת גם בשנות הישיבה. הוא היה לשם דבר ונודע לתהילה ולתפארת. המשגיח הרוחני בישיבה הגדולה, נכדו של אחד מגדולי הדור שליט"א, הבין בעינו החדה כי מדובר ביהלום נדיר - ונפשו חשקה ביענקי לחתן עבור בתו. אלא שהיה לבו נוקף בו - משום נחום האב, הפשוט בפשוטים, שדמותו אינה מכבדת ומפארת כלל וכלל.

במשפחתם הרוממה מדברים נכבדות גדולות. משתדכים עמם רק משפחות נודעות ורמות יחס. שידוך פשוט ואפור זה, ייחשב זר מאד, תמוה ויוצא דופן. רבים ירימו גבה, לתהות מה זה ועל מה זה. יפטירו ב'לך תדע', ישיחו על איזו בעיה שכנראה חבויה בבת. לולי כן, מה ענין שמיטה ואדמה להר סיני. מה ענינו של נחום השיפוצניק, מ'המושב זקנים', אצל משפחת בנש"ק רבנית ומעטירה, כולה משי ולובן, דורי דורות.

אולם מה יעשה ואינו עומד בפני ריחו והדרו של אתרוג מושלם כיענקי.

משלא ידע לשית עצות בנפשו, החליט להיוועץ בדבר עם ראש המשפחה, מעכ"ק זקנו שליט"א, רבי שתורתו וקדושתו הולכים למרחקים, ויהל נרו על רבים אשר תחת צל כנפיו יחסיון.

"הבחור הוא כליל השלימות. לא ראיתי כמוהו הרבה שנים. תורה, תפילה, יראת שמים, מידות, מענטש'ליכקייט, הכל. גם הבית בכלליות בסדר. אבל האבא, עפעס, קשה להגדיר. 'כלבויניק' אומרים היום, וגם זה שלא בהצלחה גדולה. אפילו אינו חבר בקהילה. מתפלל ב'מושב זקנים'. סוג של תם. יהיו שיאמרו מוזר. איני יודע".

הקשיב הסבא הגדול, שמע היטב, והרהר. אחר פצה פיו וענה מתונות: "אין זה ענין כלל וכלל ל'דעת הבריות'. צריך להגיע כאן אל מי שמכירים מן הצד הפנימי, העמוק, הבלתי ידוע להמון העם". שתק עוד ואמר: "אפשר ויש לברר אצל רב שכונתם. יודעני בו כי מיטיב להכיר באנשי מקומו. איש דגול הוא, גאון וחסיד, בר אחריות. לא ידבר בעלמא".

עוד באותו ערב, ישב המשגיח הרוחני במעונו של רב השכונה וקיבל דברים כהווייתם. המלים נתדברו לאט, בכנות ובאמת. עלו מדודות אחת לאחת, בלא התלהבות, בקול שקט ומיושב:

"מדובר על יהודים יקרים מאד. מן היקרים בישראל ('פון די גאר טייערע'). מכירים אנכי מקרוב מאד זה שנים רבות. יראי שמים בתכלית. זהירים על קלה כבחמורה. משתדלים אחר השלימות, הן בינם לקונם והן בינם לזולתם, וגם לפני משורת הדין. ה' לנגד עיניהם ואין עוד. נקיי כפיים. בעלי לב טהור, נקי, זך. לב טוב, רחום. ותרנים, תמימים, ישרי דרך, ענוים, שמחים בחלקם".

האח, אלה דיבורים. אלה מעלות.

בתוך כדי שליווהו אל הדלת, הוסיף:

"גם על בנותיהן שמעתי לא אחת מבנותי, חברות טובות הן. מדובר על

נפשות בעלי ערך. אכן, יש להיות 'מבינים' על כאלה."

בעומדו כבר אצל המזוזה, אחז הרב בזרועו, קירב אליו פניו ואמר חרישית: "הנני יודע את שאני אומר. יכולני להעיד נאמנה ובפה מלא: האמא, צדקת. צדקת גדולה! גם האבא נחום, 'צדיק של יהודי' ('א צדיק א איד'). זה הוא בית של צדיקים!".

יצא המשגיח אל הרחוב ולבו הומה. הבין לפתע כי אין זה דבר פשוט, 'להכניס ילד' בכזאת משפחה. צריכים לכך זכויות - ולוואי יעלה בגורלו. אולי בזכות אבותיו הקדושים.

נשא עינים מתחננות אל השמים: "למדני לעשות רצונך רבש"ע. אם זה השידוך הנכון לפניך, כאשר נוטה לבי - אנא חזק בי את כח הבחירה, להכריע כפי הטוב והישר בעיניך, אף כי אינו כך בעיני בני אדם".

...

נתקבלה תפילתו וזכה לו. נעשה השידוך, בסימן טוב ובמזל טוב, ותהום העיר.

על בימת השמחה, ישבו צדיקים ועטרותיהם בראשיהם. גם הסבא הדגול, אביה הנרגש, מפאר היה את השמחה ושש בנכדו היקר.

נחום, מאושר ושמח, קם מן הכסא שהכינו עבורו וסר אל הפאתיים. מייחל שיסתיים המעמד הגדול הזה, המתמשך ומתמשך. אינו מוצא מקום לעצמו. הפלפון רוטט ללא הרף, כנראה הזמנות עבודה ותיקונים.

עיניו תקועות היו בשולחן מרוחק, שם הסבו כמה ישישים שהיה בכוחם לבוא. זה הנחום מרנין את אפרוריות חייהם, עת לגמול לו. את אחד מהם, על כסא גלגלים, הביא נחום לכאן במו ידיו.

גם הם, במבט בוגר וחכם, המציץ למעלה מן המשקפיים, שילחו לעברו

מבטים חמים והגביהו לעברו יד גרומה ל'לחיים' לבבי. עשו לו שמחה בלב ביומו הגדול.

ומעזרת הנשים, ההומה רבניות דגולות וכבודות, הביטו אל נחום ממרחק - זוג עינים טהורות. נאמנות. נרגשות, נוצצות באושר נצחי. הותירו את כל הגדולה והתפארה מאחור, נצמדו אל סדקי המחיצה והביטו בהערכת עולמים אך ורק אליו.

סיומים של משניות ו'יהי רצון', תפירת כריכה של גמרות בשעה של חוסר ריכוז, יושר ודיוק בביצוע תיקוני סליקון, אבטיח של פרקי אבות וקטעי 'מעיינה של תורה' - הצטרפו כולנה אלה לאלה והיו לאחד.